

La Biennial del Metall

Campdevàrol, 5, 6, 7 d'octubre del 2012

Dossier informatiu

Història del metall a Campdevàrol

La població de Campdevàrol era majorment agrícola fins al moment en què arriba la industrialització. Una de les primeres indústries que va arribar a Campdevàrol i va convertir aquest poble en un dels pioners d'aquesta indústria va ser la dels **clavetaires**, fins al punt que en l'actualitat encara existeix un carrer a la població que du aquest nom. **A Campdevàrol, el gremi del metall**, va començar a gaudir de més importància durant els **segles XVII i XVIII**, i va perdurar al poble fins a finals del segle XIX. Per aquella època s'havien realitzat tot tipus de claus: tatxes de creu, tatxes de bomba, marranxons, puntes de baldufa, tornets, claus de porta... amb el ferro (vergelina) obtingut per les fargues, que transformaven la mena (la pedra de ferro).

Relacionada amb el ferro, doncs, va aparèixer una de les indústries de més importància per a la nostra població, que avui dia encara perdura: **la farga**. La primera farga va instal·lar-se a Campdevàrol el 17 de febrer de **1634**, però se'n van instal·lar altres, com a la Colònia Molinou, la Farga de Grau... Fins al 1875, la farga va ser pròpiament això, una farga, que produïa ferro a partir de la mena, el carbó i l'aigua (d'aquí ve el seu emplaçament, al costat dels rius). L'activitat d'una farga consistia en fabricar ferro. El que coneixem com a farga catalana estava localitzada, principalment, a banda i banda dels Pirineus, perquè és on es trobava el mineral i el carbó, amb un total de 150 fargues a les dues vessants dels Pirineus, i on Campdevàrol, esdevé **l'epicentre de la indústria del metall**, a la comarca del Ripollès. Empreses com La Farga de Grau, es dedicaven a l'obtenció directa de ferro forjat o dolç, per el la peculiar i reconegut **sistema de la farga catalana**, centrat principalment en la manera de fer arribar aire al forn a través de l'invent manyós de la trompa.

El que podem deduir de totes aquestes indústries és que totes o gairebé totes se situaven al costat d'algun riu que passa vora o per l'interior de la població, és a dir, que el seu funcionament depenia de l'energia hidràulica. Aquesta mateixa energia també va ser aprofitada pels diversos molins fariners que hi va haver a la població, els quals, Campdevàrol, encara conserva l'**antic molí fariner** de la casa del Molí Gros.

Això no obstant, amb el pas del temps, les fargues es van anar fusionant i minvant, ja que cada cop el mineral i el carbó eren més lluny dels primers boscos on s'extreia, i el cost dels transport era massa elevat. Malgrat tot, la indústria catalana necessitava eines i màquines, així doncs varem passar d'una siderúrgia de productes primers a una indústria metal·lúrgica de transformació, de fabricar acer a fabricar producte transformat com peces i maquinària.

A partir de l'any 1878, la majoria de fargues ripolleses van desaparèixer, només dues van sobreviure perquè van poder assumir el cost de comprar primera matèria i derivar la seva producció cap a la transformació. I a partir de la demanda que havia generat l'economia catalana, cadascuna es va posicionar en mercats diferents. Aquestes dues són, la Farga Palau, que des de la localització original i amb una lleugera modificació en les eines de treball, va orientar la seva fabricació als productes d'aram que poc a poc es convertiren en exclusius, i la **Farga Casanova a Campdevàrol**, que va fer un pas cap a la indústria capitalista que exigia concentració de plantes industrials i major extensió dels mercats i que principalment es va dedicar a la producció d'eines agrícoles i per a la construcció.

A partir de 1939, la Farga Casanova també va incrementar la producció de peces forjades destinades a la indústria de l'automòbil i la mecànica en general. En relació amb el ram de la metal·lúrgia, l'any 1965 va aparèixer l'empresa Taga, SA, situada al darrere de l'actual estació de tren i al costat de la carretera de Gombren. Aquesta empresa mecanitzava les peces realitzades a la Farga Casanova, amb la qual estava lligada comercialment. En l'actualitat aquestes dues empreses formen part de **Comforsa**.

Avui dia, però, encara resten algunes d'aquestes empreses, com la Farga Casanova o el Taga, actualment, com ja hem dit, Comforsa, que ens fan mirar al passat i recordar que el nostre poble va viure la industrialització del metall amb molta intensitat.

La indústria del metall – mecànic en l'actualitat a Campdevàrol

La indústria metall-mecànica del Ripollès està formada per un grup d'empreses fabricants de producte propi que fan de tractats d'un conjunt de petites indústries que presten els seus serveis de mecanització i de deformació a aquests fabricants.

L'empresa Comercial de la Forja, S.A. (COMFORSA) es va constituir a finals dels anys 80 per tal de trobar viabilitat a dues empreses del sector de la forja a la província de Girona: La Farga Casanova, S.A. i Taga, S.A.. Amb una forta inversió de 18 milions d'euros va ser possible mantenir i potenciar les activitats d'ambdues empreses, renovant el producte, les instal·lacions i obrint-se al mercat internacional. Actualment, COMFORSA exporta més del 95% de la seva producció a més de 30 països, i compta amb una plantilla de més de 480 treballadors i unes vendes properes als 80 milions d'euros.

L'empresa disposa de **quatre centres productius, tres dels quals es troben ubicats a Catalunya**. A Campdevàrol es troba situada: la producció de la Forja lleugera, amb el repte de fabricar productes de més alt valor afegit; i la producció de mecanització de cigonyals, la qual factura actualment prop de 12 milions d'euros. D'altra banda, a Ripoll es troba la producció d'Extrusió, on es produeixen més de 1,7 milions de mangons l'any. Per últim, el centre productiu de la Forja pesada es troba situada a la població de Reïnova, Cantàbria.

COMFORSA és una empresa amb capacitat per a desenvolupar i fabricar, doncs, elements forjats, tractats i mecanitzats. Disposa d'una sòlida enginyeria, dels més actuals mitjans de producció i una potent capacitat de coingenieria. Com a **empresa puntera en el seu sector i líder mundial en diversos dels seus productes, ha aportat innovacions dins de la forja i manté una preocupació constant en l'aplicació de les noves tecnologies**.

L'empresa manté **projectes de recerca i desenvolupament** en els que intervenen: **centres tecnològics, universitats, clients i proveïdors** per a la optimització dels productes, processos i serveis. Per això, basa la seva política industrial de Recerca i Desenvolupament (R+D) en punts estratègics com:

- La millora continua dels processos i l'automatització
- La incorporació de tecnologies avançades.
- L'increment d'operacions addicionals a la forja.
- L'estalvi energètic i els procediments tecnològics.

També es preocupa pel medi ambient i actua sota una política mediambiental responsable, la qual contribueix a la conservació dels recursos naturals i reduint al mínim l'impacte negatiu de la seva actuació vers al medi ambient.

A Campdevàdol empreses com **ASMITEC, SOLTER I SOLDATAL**, esdevenen empreses capdavanteres del sector del metall i components i es projecten a nivell internacional.

Asmitec, té una àmplia experiència en la construcció i subministrament d'elements metàl·lics per a empreses dedicades al prefabricat del formigó. Pons i passarel·les, estructures, obra i prefabricats, maquinària, molins eòlics, dipòsits i equips variis. El seu objectiu és facilitar i millorar les tasques i rendiments productius dels seus clients, adaptar-se a les seves necessitats i donar el millor servei.

Solter, son fabricants d'equips de soldadura d'alta tecnologia que s'adapten a les característiques dels usuaris. Com a empresa global i en expansió, estan presents en més de 30 països. La seva organització ha estat sempre orientada al client per tal de satisfer les seves necessitats generals i específiques.

Soldatal és una empresa de soldadura, especialitzada en construccions metàl·liques i manteniment industrial. La seva experiència els permet assessorar als seus clients i realitzar projectes a mesura de les seves necessitats. Disposen d'una àmplia plantilla de tècnics homologats i especialitzats, capaços de donar servei al client de manera ràpida, efectiva i amb garanties de qualitat. A Soldatal coneixen el metall i el treballen per tal d'adaptar-lo a qualsevol tipus de projecte.

La nostra proposta i la motivació per fer una Fira Biennal a Campdevàrol

L'Ajuntament de Campdevàrol a través de les regidories de **promoció econòmica i de cultura** ha vingut promovent des de l'inici de la present legislatura, el pes i el valor que té la indústria del metall i metal·lúrgica en el sí de Campdevàrol. Una indústria que ha marcat inevitablement la nostra història i el nostre devanir durant segles, des de la forja catalana tradicional fins els nostres dies, amb una metal·lúrgia absolutament puntera.

Amb aquest ànim, el de promocionar Campdevàrol com a capital de referència en el sector del metall, s'han promogut diferents iniciatives. La primera i segurament més important és la de presentar candidatura per esdevenir municipalitat de ple dret al **Cercle Europeu de Ciutats del Treball del Ferro** (en anglès a **full member municipality of The Ring of the European Cities of Iron Works**), que després de la proposta inicial serà debatuda al Congrés Anual de la institució a la ciutat ucraïnesa de Donetsk. La citada candidatura pretén fer valdre la influència del ferro en la nostra economia, amb un índex d'ocupació en el sector superior al 50% de la nostra població, així com un passat històric plegat de fargues catalanes. Essent de les poques poblacions espanyoles que han mantingut ininterrompudament la vinculació durant segles amb el metall, el Cercle Europeu ha proposat la Vila com a primera candidata espanyola a esdevenir ciutat membre de ple dret.

Arran d'aquesta candidatura que serà defensada al setembre d'aquest any, i amb l'afany de continuar promocionant el coneixement del món del metall, l'Ajuntament de Campdevàrol amb la col·laboració d'institucions públiques i privades organitza aquesta mostra bianual de la indústria del metall i de la farga tradicional, la Biennal del Metall, que té la finalitat d'ajudar a divulgar a tot tipus de públic el món del metall.

La Biennal que pretén ser àmplia i plural, inclourà una mostra de stands empresarials de la indústria metal·lúrgica, de Campdevàrol, del Ripollès i de Catalunya, completada per una mostra d'estands institucionals, de centres de formació, empreses subministradores, bancs i caixes i altres administracions públiques que promouen l'activitat econòmica metal·lúrgica.

A cavall d'aquesta mostra, s'organitzaran activitats docents, xerrades i conferències experimentals per a empleats d'aquestes empreses i públic en general interessat en el sector metal·lúrgic. La Biennal serà inaugurada pel Conseller d'Empresa i Ocupació, Francesc Xavier Mena i inclourà un dinar d'empresaris del Ripollès a la vila de Campdevàrol.

La mostra és completarà des de la perspectiva cultural amb una concentració de forjadors durant tot el cap de setmana que portaran a terme una escultura seguint els mandats de la forja tradicional. Una escultura per la ocasió que pretén evocar la influència de la cultura metal·lúrgica a Campdevàrol. L'espai de forja viva servirà perquè ciutadans i interessats puguin gaudir en directe de l'apassionant món de la forja.

Per altra banda, la fira es complementarà amb una mostra de productes artesanals i autòctons del municipi, un espai reservat a entitats, exposicions i fira d'artesans del metall. Durant els dies de la Biennal tots aquells ciutadans que ho desitgin podran visitar les instal·lacions in situ de les principals empreses metal·lúrgiques de Campdevàrol, amb una jornada de portes obertes inèdita fins a l'actualitat.

Els espais de la Biennial del Metall

a) Mostra d'empreses del sector del metall, la metal·lúrgica i empreses afines:

Mostra d'estands empresarials de la indústria metal·lúrgica de Campdevàrol i del Ripollès principalment, malgrat que no descartem convidar a empreses amb molt de pes en l'àmbit del metall d'arreu de Catalunya. A hores d'ara estem contactant amb empreses del sector per fer-les coneixedores d'aquest esdeveniment i convidar-les a ser participants de la Biennial del Metall. Aquesta és primera relació de les principals empreses que esperem poder comptar amb la seva participació:

Comforsa	Foneria Pou
Solter	Mecanitzats Viñas
Soldatal	Taller Basagaña
Chaper	Portabella Serrallers
Ferros Arimany	Moldinjet
Matrix / Some	Soler Palau
Casals Ventilació	Salgueda
Mecanitzats del Ter	Farga La Cambra
Metalquímia	Girbau
Taller Segadell	Asmitec

....

b) Mostra d'estands institucionals d'entitats col·laboradores:

Hem volgut també convidar a institucions vinculades al desenvolupament econòmic del nostre territori, al sector docent i també institucions que fomenten el coneixement i cultura del metall. En aquests moments estem contactant i visitant fundacions i institucions que promouen el desenvolupament i la docència en aquest àmbit. A hores d'ara, ja hem contactat amb institucions tals com les que detallem a continuació:

Fundació Eduard Soler
Fundació Príncep d'Astúries de Girona
Fundació La Farga
Unió Patronal Metal·lúrgica de Girona
Cambra de Comerç de Girona
Universitat de Vic
Universitat de Girona

....

c) Mostra de Forja Viva, trobada de forjadors de Catalunya

L'objectiu d'aquest espai és reunir a un grup de forjadors del país durant 3 dies per tal de treballar en un obra / escultura per Campdevàdol i que aquesta trobada ajudi a divulgar, ensenyar i compartir l'ofici de la forja. Reforçar la nostra identitat com a territori vinculat al metall, és un dels fils conductors i objectius d'aquesta trobada.

En aquest espai de forja viva, hi participaran de 10 a 15 forjadors i es preveuen les següents activitats

- Construcció d'una obra / escultura que representi el passat i el present de la indústria del metall
- “L'art de forjar” com a títol que oferir demostracions de diversos processos i peces forjades a ma, d'una manera molt didàctica i entenedora ajudats per una persona divulgadora que explicarà el procés i que s'ajudarà, en alguns casos per de mitjans audiovisuals . Exemple. “ Demostració de fer una anella”
- Tallers familiars (pares i fills) de grups de 10 -12 persones durant hores concertades . Exemple “Fem de clavetaires”

d) Activitats docents, xerrades i conferències experimentals , visites guiades

Es preveuen activitats que ajudin a complementar la Fira i que siguin d'interès tant pels professionals que ens visitin, com per als treballadors de la indústria metal·lúrgica, així com també per a totes les persones que vulguin ser coneixedores del llegat que tenim en l'àmbit del metall i que ens ajudarà a reforçar la nostra entitat com a territori.

Com exemple l'empresa Comforsa està projectant la possibilitat de fer unes visites guiades dins les seves infraestructures. Així també diversos professionals oferiran conferència experimentals obertes a tothom o més tècniques dirigides a treballadors del sector. Així també, estem mirant la possibilitat d'oferir visites de caire teatral que ens ajudin a explicar quins indrets del nostre municipi esdevenen un important llegat del món del metall. També està previst oferir un Cinefòrum “La Soldadura a la Calda “ molt didàctic i interessat.

f) Exposicions

- Els forjadors artesans que ens visitaran portaran elements forjats propis que mostraran i posaran a la sala Molí de Campdevàdol. La idea és fer una exposició de forja artística.
- L'artista Eudald Alabau ens farà una proposta per fer una performance vinculant el foc i el ferro
- Mostra de productes agroalimentaris del Ripollès i entitats culturals de Campdevàdol . La Fira és una bona ocasió per donar a conèixer el sector agroalimentari que ha treballat durant els darrers anys per ser capdavanter en qualitat i homologació de productes amb denominació d'origen i ecològics del nostre territori. Productes com La Vedella Blanca de muntanya, el Poltre de muntanya, la Coca del Ripollès, la llonganisseta del Ripollès, la Trumfa de Camprodon, la llet i els derivats làctics del Ripollès, son cada vegada més valorats i esdevenen un nínxol de mercat amb un potencial de creixement sostenible amb el territori. Sota la marca “Productes del Ripollès” es comercialitzen bona part dels millors productes de la comarca.

g) Espai de difusió i comunicació de la Fira

Es preveu que hi hagi un estand informatiu i divulgador de la Fira. També TVR ens ha ofert fer el muntatge d'un escenari per fer un plató i retransmetre la Fira en directe

Es preveu fer la presa de possessió de Campdevàdol com a membre de ple dret de la Ring of The European Cities of Iron Works

Així també l'organització preveu la difusió mitjançant:

- Cartells de l'esdeveniment
- Tríptics informatius que detallaran totes les activitats
- Diari format petit per difondre la fira amb entrevistes i notícies d'interès
- Webs i xarxes socials (contractació de banners)

Es preveu fer difusió a :

Totes les empreses del metall del Ripollès i les principals d'arreu de Catalunya

Institucions docents i de promoció econòmica i altres institucions vinculades a la projecció professional

Alumnes de la fundació Eduard Soler

.....